T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/843
KARAR NO : 2022/48
KARAR TR : 31/01/2022

ÖZET: Davalı sulama birliği tarafından yeterli su verilmediği ileri sürülerek, davacının ekili arazisindeki kayısı ağaçlarının zarar gördüğünün bahisle oluşan zararın tazmini istemiyle açılan davanın taraflar arasında sözleşme bulunmadığı gözetildiğinde İDARİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Ş.M.G.
Vekili : Av. S. Ş.
Davalı : Derme Sulama Birliği Başkanlığı
Vekili : Av. Ö.D.
Davalı : Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. Z.G.

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, davacının Malatya İli, Battalgazi İlçesi, Eski Malatya Köyü Milli mevkiindeki 1103 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan kayısı bahçesine 2017 yılında yeterli su verilmemesi nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen 214.035 TL maddi zararın 16/01/2018 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi talebiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. İdari Yargıda

2. Malatya İdare Mahkemesinin, E.2018/419, K.2019/560 sayılı dosyada 09/05/2019 tarihinde verdiği *davanın reddine* kararı istinaf edilmiştir.

3. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi (BİM) 3. İdari Dava Dairesi E.2019/2207, K.2021/151 sayılı ve 03/02/2021 tarihli kararla *"adli yargının görevinde bulunan uyuşmazlıkla ilgili davanın, 2577 sayılı Kanunun 15/1-a maddesi uyarınca görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken, bu husus dikkate alınmadan, davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir."* gerekçesiyle *"davacının istinaf başvurusunun kabulüne, Malatya 1. İdare Mahkemesi'nce verilen 09/05/2019 gün ve E:2018/419, K:2019/560 sayılı kararının kaldırılmasına"* hükmederek dosyayı mahalline iade etmiştir.

4. **Malatya 1. İdare Mahkemesinin, E.2021/204, K.2021/296 sayılı dosyasında 24/03/2021 tarihinde** verdiği *"Davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15/1-a maddesi uyarınca davanın görev yönünden reddine"* dair kararın istinaf edilmeksizin 11/06/2021 tarihinde kesinleştiği bildirilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Uyuşmazlık, davalı idarelerce uyuşmazlık konusu taşınmaza yeterli su imkanı sağlanmadığından dolayı davacının kayısı ağaçlarının zarar görmesinden kaynaklanmaktadır.

Olayda, davacının taşınmazının, davalı Derme Sulama Birliğinin sorumluluk alanında yer aldığı ve taraflar arasında her ne kadar abonelik sözleşmesi imzalanmamış ise de, fiilen davacının sulama birliğinin hizmetlerinden yararlandırıldığı ve yararlandırılan bu hizmetin karşılığının ücretlendirildiği, taraflar arasında sözleşme imzalanmamasının davalı sulama birliğinin ihmalinden kaynaklandığı, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin fiilen sağlandığı, anılan hukuki ilişkinin mahiyeti gereğince abonelik sözleşmesinin imzalanmamasının taraflar arasındaki özel hukuk ilişkisini etkilemeyeceği ve sulama birliğinin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı anlaşılmaktadır...

...özel hukuk hükümlerine tabii olan davalı ile davacı arasında ücret karşılığında sulama suyu teminine ilişkin özel hukuk ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlığın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır..."

5. Davacı vekili, benzer taleple adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Adli Yargıda

6. **Malatya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi, E.2021/281 sayılı dosyada 07/12/2021 tarihli** duruşmada, 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar vererek, 08/12/2021 tarihli ve E.2021/281 no'lu üst yazı ile Mahkememize müracaat etmiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

7. Anayasa'nın 168. maddesi şöyledir:

"Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir."

8. DSİ Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri kapsamında çıkarılan, sulama birliklerine ilişkin 08/03/2011 tarih 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu'nun *"Amaç ve kapsam"* başlıklı 1. maddesinde şu hükme yer verilmiştir:

"(1) Bu Kanunun amacı; ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla umumi sulardan faydalanmak üzere Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından inşa edilmiş veya halen inşa edilmekte olan ya da inşa edilmesi planlanan sulama tesislerini gayelerine uygun şekilde kullanmak, işletmek, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün onayını almak suretiyle işlettirmek, bu tesislerin bakım, onarım ve yönetim sorumluluğunu yürütmek, tesisi geliştirmeye yönelik yeni projeler yapmak, yaptırmak veya tesisi yenilemekle görevli sulama birliklerinin kuruluşu, organlar ile görev ve yetkilerini düzenlemektir.

(2) Sulama birlikleri kamu tüzel kişiliğine sahip olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tabidir."

9. 6172 sayılı Kanun'un *"Birliğin görev alanı ve çalışma konuları"* başlıklı 3. maddesinde şu hükme yer verilmiştir:

"(1) Birliklere devredilen tesislerin hizmet alanı, birliklerin görev alanı olup sınırları, kapsamı ve ismi DSİ tarafından belirlenir.

(2) Bir görev alanı içerisinde aynı amaçla birden fazla birlik kurulamaz.

(3) Birlik, devraldığı tesislerin işletme, bakım, onarım ve yönetim sorumluluğunu çerçeve ana statüde ve devir sözleşmesinde yer alan esaslara uygun olarak yürütür.

(4) Birliğin çalışma konuları şunlardır:

a) Görev alanı içerisinde yer alan tesislerin işletme, bakım, onarım, yönetim ve yenileme hizmetlerini usul ve esaslarına uygun olarak yapmak.

b) Katılım payını, su kullanım hizmet bedelini ve uygulanan cezaları tahsil etmek.

c) Devraldığı tesislerin yatırım bedellerini geri ödemek.

ç) Devraldığı tesisi DSİ'nin onayını almak suretiyle geliştirmek, bu tesis ile ilgili yeni projeler yapmak veya yaptırmak.

d) Görev alanı içerisinde su miktarına bağlı olarak ekilecek bitki desenini Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili birimleri ile işbirliği yaparak planlamak.

e) Görev alanı içerisinde öngörülen üretim hedeflerinin gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere gerekli tedbirleri almak.

f) Sulama ve diğer tarımsal konularda faaliyet gösteren kurumlarla işbirliği yaparak araştırma, geliştirme ve eğitim çalışmalarında bulunmak.

g) Amaç ve görevleri ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip etmek.

ğ) Ortak tesisler için DSİ'ce sarf olunan işletme ve bakım masraflarından kendi payına düşen miktarı ödemek."

10. 6172 sayılı Kanun'un, 19/04/2018 tarihli, 7139 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile ilga edilmeden önceki 13. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Birlikler 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre alacaklarının tahsili yoluna başvurur."

11. 6172 sayılı Kanun'un, 19/04/2018 tarihli, 7139 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile ilga edilmeden önceki *"Birlik üyesi olmayan su kullanıcılarının durumu"* başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"(1) Birliğin görev alanında bulunan tesisten istifade eden su kullanıcıları, birlik üyesi olmasalar dahi, bu Kanunda ve birlik ana statüsünde öngörülen esaslar çerçevesinde, sulama işletme faaliyetlerine ilişkin olarak alınan kararlara diğer birlik üyeleri gibi uymaya ve yükümlülüklerini zamanında yerine getirmeye mecburdur. Üye olmayan su kullanıcılarının sulamadan faydalanmayla ilgili hakları kısıtlanamaz. Ancak, mali mükellefiyetleri birlik meclisi kararı ile iki katına kadar artırılabilir."

12. 19/04/2018 tarihli, 7139 sayılı Kanun'un 51. maddesi ile 6172 sayılı Kanun'a eklenen Ek 1. madde şöyledir:

"(1) Birlik görev alanında yer alan her su kullanıcısı gerçek ve tüzel kişi sulama tesisinden faydalanabilmek için o birliğe üye olmak zorundadır.

(2) İlk üyelik kaydı sırasında bir defaya mahsus olmak üzere (...) katılım payı tahsil edilir.

(3) Birlik üyeleri birlik tarafından tahakkuk ettirilen su kullanım hizmet bedelini ve borçlarını düzenli olarak ödemek, birlik tarafından su yetersizliğine bağlı olarak yapılan ekim planlamasına uymak, sulama planlaması ve su dağıtım ve münavebe programlarına katılmak, arazisi üzerinde yer alan sulama tesisini korumak, kişisel kusurlarından dolayı meydana gelen zararları gidermek, aksi takdirde bu zararları gidermek için birliğin yapacağı her türlü harcamayı birliğe ödemek, birliğin sorumluluğunda olan tesisler ile kullanılan her türlü ekipmana zarar vermemek, zarar verilmesi durumunda bu zararı tazmin etmek, birliğin sorumluluğunda olan tesisler üzerinde yapılan işletme, bakım ve onarım çalışmaları için arazisine girilmesine izin vermek ve sulama tesisinden faydalanma sözleşmesini imzalamak zorundadır.

(4) Su kullanıcısı olma vasfını kaybedenlerin üyelikleri resen sonlandırılır.

(5) Birlikler gelirlerini, birlik ana statüsünde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak tahsil eder. Birlikler vadesinde ödenmeyen alacaklarını genel hükümlere göre tahsil eder.

(6) Birlik görev alanı dışında kalan su kullanıcılarından, suladıkları her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katı ücret alınır.

(7) Birliğe Bakan tarafından görevlendirilen kamu personeli Başkan, görevlendirme süresince kurumundan aylıklı izinli sayılır ve kadrosuna bağlı olarak ödenen her türlü aylık, mali ve sosyal haklarının kurumu tarafından ödenmesine devam olunur. Bu şekilde görevlendirilenlere, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın, sulama birliği hizmet alanı 1.000 hektara kadar olanlar için (10.000) gösterge rakamının, 1.000 hektar dâhil 10.000 hektara kadar olanlar için (15.000) gösterge rakamının ve 10.000 hektar ve fazla olanlar için (20.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda her ay huzur hakkı ödenir. Başkana ödenecek huzur hakkı prime esas kazanca dâhil edilmez.

13. 26/07/2018 tarihinde Tarım ve Orman Bakanlığınca onaylandığı anlaşılan Sulama Birliği Çerçeve Ana Statüsünün i. *"Birlik Üyeliği"* başlıklı 8. maddesi şöyledir:

> *"(1) Birlik görev alanı içerisinde tapuda kayıtlı arazi sahibi olmak veya arazi kiralamak suretiyle tarımsal üretimde bulunan her su kullanıcısı gerçek ve tüzel kişi, tesisten faydalanabilmek için o birliğe üye olmak zorundadır.*
>
> *(2) Aynı arazi üzerinde miras ortaklığı, paylı mülkiyet vb. sebeplerle birden fazla malikin bulunması halinde su kullanıcısı gerçek ya da tüzel kişilerin birliğe üyeliğinde diğer ortak ve/veya pay sahiplerinin muvafakatı istenir."*

14. Aynı Ana Statünün ii. *"Birlik Hizmetlerinden Faydalanma"* başlıklı 30. Maddesi ise şöyledir;

> *"(1) Birlik hizmetlerinden faydalanmak isteyen görev alanı içindeki su kullanıcılarının Sulama Tesisinden Faydalanma Sözleşmesini imzalamaları ve birliğe üye olmaları zorunludur.*
>
> *(2) Birlik görev alanı dışındaki (şebeke dışı) su kullanıcıları ise bu statünün 6'ncı maddesindeki şartların sağlanması durumunda yıllık su kullanım sözleşmesi imzalayarak birlik hizmetlerinden faydalanabilirler. Bu durumdaki su kullanıcıları birlik üyesi olmasalar dahi, sulama işletme faaliyetlerine ilişkin olarak birlik başkanlığı tarafından alınan kararlara diğer birlik üyeleri gibi uymaya ve yükümlülüklerini zamanında yerine getirmek zorundadır.*
>
> *(3) Birlik görev alanı dışında kalan su kullanıcılarından, suladıkları her dekar arazi başına su kullanım hizmet bedelinin iki katı ücret alınır."*

B. Yargı Kararları

15. Anayasa Mahkemesi 18/02/1985 tarihli ve E.1984/9, K.1985/4 sayılı kararında, karayollarından, köprülerden alınan geçiş parası, su, elektrik, havagazı, demiryolları, hava yolları, kimi hastane ücretleri gibi, ekonomik koşullara göre oluşturulan ve tesislerin bakımını, idamesini ve yeni yatırımlar yapılmasını sağlamak için yapılan ödemeleri, belirli kamu hizmetleri karşılığında kişilerden alınan, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerden ayrı kabul etmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

16. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 31/01/2022 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, Asliye Hukuk Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece adli yargı dosyasının, ekinde idari yargı dosyası bilgileri ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

17. Raportör-Hâkim Engin SELİMOĞLU'nun, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

18. Davanın, davacının arazisindeki kayısı ağaçlarının, davalı sulama birliği tarafından yeterli su verilmemesi nedeniyle oluştuğu ileri sürülen zararın tazmini istemiyle açıldığı anlaşılmaktadır.

19. Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca, davalı konumunda bulunan Sulama Birliği, ülkenin su varlık ve kaynaklarının rasyonel kullanımı maksadıyla kurulmuş, özel hukuk hükümlerine tabi, kamu tüzel kişiliğini haiz, kanunla kurulmuş bir kamu kuruluşudur. Ayrıca dosya içeriğinden dava konusu taşınmazın da sulandığı Derme Sulama Kanallarının işletmesinin 08/08/2005 tarihli devir sözleşmesine istinaden 27/12/2005 tarihli devir protokolü ile davalı Derme Sulama Birliğine devredildiği anlaşılmaktadır.

20. Bununla birlikte, bu kuruluşun kişilere sağladığı hizmete ilişkin işlemlerinin yargısal denetimini yapacak yargı düzenini belirleyebilmek için, işlemin özel hukuk ilişkilerinden mi yoksa kamusal yetkilerin kullanılmasından mı doğduğunun irdelenmesi gerekmektedir.

21. Sulama işi, bir kamu hizmeti niteliğini taşımakta ise de; Sulama Birliği bu hizmeti, ilgili kanunların belirlediği ilkeler ve özel hukuk kurallarına göre yürütmek durumundadır. Ancak dava dosyaları kapsamından ve Malatya İdare Mahkemesinin gerekçeli kararından da anlaşılacağı üzere taraflar arasında imzalanmış bir abonelik sözleşmesi bulunmamaktadır.

22. Bu durumda açılan davanın, taraflar arasında yapılan sözleşme hükümlerine göre değil idarenin plan ve proje kapsamında yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak kurulmuş bir işleme karşı ya da bu nitelikteki işlem ve eyleminden doğan zararların tazminine yönelik olarak 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1. maddesinde belirtilen dava türlerinden olması nedenleriyle, uyuşmazlığın İdari Yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

23. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Malatya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile Malatya 1. İdare Mahkemesinin 24/03/2021 tarihli, E.2021/204, K.2021/296 sayılı davanın görev yönünden reddine dair kararın kaldırılmasına karar vermek gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Malatya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin BAŞVURUNUN KABULÜ ile Malatya 1. İdare Mahkemesinin 24/03/2021 tarihli, E.2021/204, K.2021/296 sayılı DAVANIN GÖREV YÖNÜNDEN REDDİNE DAİR KARARIN KALDIRILMASINA,

31/01/2022 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan Vekili	Üye	Üye	Üye
Muammer	Birol	Nilgün	Doğan
TOPAL	SONER	TAŞ	AĞIRMAN

Üye	Üye	Üye
Aydemir	Nurdane	Ahmet
TUNÇ	TOPUZ	ARSLAN